

עת"א 42292/11/14 - רוני מולדובן נגד ועדת שחרורים שמקום מושבה בכלא דמון

בית המשפט המחוזי בחיפה

11 דצמבר 2014

עת"א 42292-11-14 מולדובן(אסיר) נ' משטרת ישראל/שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר
ואח'

בפני הרכב כב' השופטים:

רון שפירא, סגן נשיא [אב"ד]

אברהם אליקים

בטינה טאובר

העותר

רוני מולדובן (אסיר)

נגד

ועדת שחרורים שמקום מושבה בכלא דמון

המשיבה

פסק דין

השופט ר' שפירא, סגן נשיא [אב"ד]:

הרקע לעתירה:

בפנינו עתירת אסיר נגד החלטת ועדת שחרורים שהתכנסה בבית הסוהר דמון ביום 11/11/14 ואשר דחתה את בקשתו של העותר לשחרור מוקדם על תנאי וברישיין לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר, התשס"א - 2001 (להלן: "חוק שחרור על תנאי ממאסר").

העותר, יליד 1972, מרצה מאסר של 8 חודשים בגין עבירות מס כתוצאה מאי הגשת דו"חות מס במועד, אי הגשת הצהרת הון ואי העברת ניכויים במקור. ערעור שהגיש העותר על חומרת העונש וכן בקשת רשות ערעור שהגיש לביהמ"ש העליון נדחו. העותר החל לרצות מאסרו בבית סוהר חרמון ביום 17.7.14 ובמהלך מאסרו, בתאריך 9/9/14, התבקש מעברו לבית סוהר קישון כאסיר עבודה באגף אסירי עבודה.

טענות העותר:

העותר טוען כי נפל פגם בהחלטת ועדת השחרורים שלא שקלה את כל השיקולים הרלוונטיים, ושקלה שיקולים שאינם רלוונטיים להחלטה, כגון העובדה שערעורו של העותר נדחה בבית המשפט המחוזי, כמו גם בקשת רשות הערעור שהגיש לביהמ"ש העליון. נטען כי חלק מהתשתית העובדתית עליה נסמכה החלטת ועדת השחרורים מוטעה בבסיסו.

העותר טוען כי מדו"ח העובדת הסוציאלית שהוגש לוועדת השחרורים עולה כי העותר מתפקד לשביעות רצון הממונים

עליו, ללא עבירות משמעת, נמצא בקשר מעקבי עם עו"ס, מרבה לפנות בעיקר סביב הקשיים עם בנו הקטן והצורך בחופשות. נטען כי על פי הדו"ח שהוגש לוועדת השחרורים העותר מסביר את העבירות במצוקה כלכלית אליה נקלע, ללא הבעת נזקקות טיפולית, אינו מתאים לתכנית בפיקוח רש"א. נטען כי בהתאם למפורט בדו"ח הסוציאלי שהוגש לוועדת השחרורים שירות המבחן התרשם כי העותר נעדר דפוסים עברייניים, שואף להתנהגות נורמטיבית, קיימת נטייה להזניח מחויבות ותחושת אחריות וקיים דפוס חזרתי של הפרת החוק ויש מקום להליך טיפולי. שלל נזקקות טיפולית. הומלץ על עבודות שירות לאור מצוקה כלכלית קשה. בפרק הסיכום נקבע "**מסביר את העבירות במצוקה כלכלית לה נקלע. ללא הבעת נזקקות טיפולית, אינו מתאים לתכנית בפיקוח רש"א**". עוד נטען כי הוגש לוועדה דו"ח סיכום בדיקה שנערך לבנו הקטין, בן ה-8 וחצי, של העותר, אשר לוקה בהפרעת קשב חמורה, ומדו"ח זה ניתן ללמוד כי הנזק שנגרם לקטין כתוצאה מהיעדרות העותר הינו בלתי נסבל וכל יום שחולף, שהעותר לא נמצא בקרבת בנו, עשוי לגרום לנזק בלתי הפיך לקטין.

לטענת העותר, החלטת ועדת השחרורים ביחס לנושא כאוב זה אינה עולה בקנה אחד עם הרציונל העומד בבסיס ההליך והוועדה נמנעה מלשקול את משמעות הנזק שעשוי להיגרם לבנו של העותר כתוצאה מאי שחרורו של העותר לאחר ריצוי שני שלישי ממאסרו.

העותר טוען כי ועדת השחרורים שגתה כאשר קבעה, כמעט במנותק מהדו"חות שהוגשו בעניינו של העותר, כי אחת מהסיבות לדחות בקשתו לשחרור מוקדם הינה מפאת מסוכנותו. נטען כי ועדת השחרורים התעלמה מכך שהעותר שובץ לקטגוריה ב/2 ויצא כבר לשלוש חופשות.

עוד טוען העותר כי הטענות שנכתבו בדו"חות בעניינו לפיהן לכאורה העותר לא הביע נזקקות טיפולית הינן מופרכות. נטען כי העותר נפגש למשך 4 דקות עם נציג רש"א ונציג רש"א בעצמו הודיע לעותר כי אין לו כל תכנית עבורו נוכח העבירות שביצע ויתרת שלישי תקופת המאסר הקצרה שלו. נטען כי העותר לא אמר לו שאינו זקוק לטיפול. נטען כי למרות טענות נציג היועמ"ש לפני הוועדה, שבוע לאחר קיומה של הוועדה הוצע לעותר להשתלב בקבוצה טיפולית שנפתחה בקישון והעותר החל להשתתף בה. עוד נטען כי העותר הגיע לבית סוהר חרמון הנחשב לבית סוהר טיפולי שיקומי אך לאור שיקולים זרים החליט בית הסוהר להעביר את העותר לכלא קישון שכן שם ניתן יהיה לעשות שימוש בכישוריו של העותר (בניה ואינסטלציה).

העותר טוען כי היה אסיר למופת והתנהגותו הייתה בהתאם לכללים, ללא כל בעיות התנהגות וללא עבירות משמעת. נטען כי העבירות שביצע אינן מעידות על מסוכנות וכי כלל לא ברור איזה טיפול ניתן להעניק היום בכלא למשתמטי מס. נטען כי במקרה זה העותר איבד את חירותו כתוצאה מהעבירות שביצע.

באשר לקביעת ועדת השחרורים כי זהו מאסרו השלישי של העותר נטען כי יש בקביעה זו החמרה יתר על המידה שכן העותר ריצה מאסר ראשון על דרך של עבודות שירות ולא הובא לדיון בפני וועדת שחרורים וגם במאסרו השני, שאמנם היה מאסר של ממש, אך לתקופה של 6 חודשים, לא נזקק לוועדת שחרורים משעה שקיבל שלישי נציבותי. לכן זו הפעם הראשונה שהוא מתייצב בפני ועדת השחרורים.

עוד טוען העותר כי כתב האישום הוגש בשנת 2009 בשיהוי ניכר על אי הגשת הצהרת הון לשנת 2001, דו"ח לשנת 2002, שהיה צריך להגיש עד שנת 2004, ודו"חות חברה לשנת 2004 - 2005 ו- 2007 - 2008. כלומר, מדובר במקרה ישן ושירות המבחן בעצמו המליץ כי העותר ירצה עונשו על דרך של עבודות שירות. נטען כי למרות זאת הוטל עליו מאסר בפועל והעותר ריצה שני שליש ממאסרו על הצד הטוב ביותר ושלם את חובו לחברה ויש מקום להתייחס להמלצה הנ"ל של שירות המבחן גם בעת שקילת קביעת ועדת השחרורים כי העותר מסוכן.

העותר טוען כי במקרה הנדון נפל פגם בהחלטת ועדת השחרורים ולכן יש לבטל את החלטתה.

טענות המשיבה:

המשיבה טוענת כי החלטת ועדת השחרורים הינה סבירה ולא נפל בה פגם המצדיק התערבות. נטען כי בין השיקולים שצריכה הוועדה לשקול נמצאים גם שיקולים בעניין כתבי האישום שבעטיים מרצה העותר מאסר, תכיפות ביצוע העבירות ועובדת היות העותר עבריין רצידיביסט. נטען כי מסוכנותו של העותר מתבטאת בנטל שהוא מהווה על הציבור והעובדה שהוא לא ירא מפני החוק. נטען שהעותר מוכיח בדפוס ההתנהלות שלו שאינו ראוי לשחרור מוקדם והוא מסוכן לציבור לאחר שחזר לרצות עונש בגין עבירות מס בפעם השלישית. נטען כי העותר אינו ראוי לשחרור מוקדם וזאת על סמך העבר שלו והעובדה שכבר שוחרר שחרור מוקדם בעבר וחזר לבצע עבירות.

דין ומסקנות:

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת המסמכים שהוצגו לעיוננו אמליץ לחברי לקבוע כי בהחלטת ועדת השחרורים נפל פגם המצדיק התערבות.

ראוי להזכיר את הכללים החלים על בית משפט בבואו לבחון את החלטתה של ועדת השחרורים. ראה לעניין זה דברים שנאמרו ברע"ב 3686/10 סמיר גנאמה נ' ועדת השחרורים (ניתן ביום 9.12.10):

"יודגש כי בית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים אינו פועל כערכאת ערעור על החלטת הוועדה, אלא הוא בוחן את החלטת הוועדה כהחלטה מינהלית, ומכאן שהתערבותו של בית המשפט תיעשה רק במקרים בהם קמה עילה מאלה המאפיינות את המשפט המינהלי כנגד החלטת הוועדה. על בית המשפט לשמור על מרחב של שיקול דעת לוועדה בהחלטתה לגבי שחרור אסירים, ולהתערב בהחלטותיה רק אם הן לוקות בחוסר סבירות קיצוני (ראו בין השאר: עע"א 2/83 ועדת השחרורים נ' אסיאס, פ"ד לז(2) 688 (1983); בג"ץ 89/01 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ועדת השחרורים, פ"ד נה(2) 838, 871 (2001); רע"ב 4570/02 מחאמיד נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 236 (2002))."

למרות האמור לעיל, במקרה זה סבורני כי יש מקום להתערב בהחלטת ועדת השחרורים שכן נפל פגם בשיקולים שנשקלו על ידי הוועדה.

מהחלטת הוועדה עולה כי ההחלטה ניתנה בהסתמך על תסקירים ודו"חות מהם עולה כי קיים אצל העותר דפוס חזרתי של הפרת החוק ונראה שיש מקום להליך טיפולי, אך האסיר לא הביע נזקקות לכך. הוועדה ציינה כי מהדו"ח הסוציאלי של שב"ס עולה כי האסיר מועסק כאסיר עבודה ללא בעיות משמעת וללא חמ"ן שלילי. כן התייחסה הוועדה לאמירה העולה מהדו"ח הסוציאלי לפיה האסיר מסביר את העבירות במצוקה כלכלית אליה נקלע, אך לא הביע נזקקות טיפולית ולכן לא נמצא מתאים לתוכנית בפיקוח רש"א. על כן, נקבע כי לא נתמלאו התנאים המאפשרים שחרורו המוקדם של העותר מפאת מסוכנותו ולאור העובדה שמדובר באסיר החוזר ומבצע עבירות דומות וגם עונשי המאסר שהוטלו עליו בעבר לא גרמו לכך שיפנים את חומרת התנהגותו ויימנע מלחזור ולבצע את העבירות.

המבחן העיקרי העומד ביסוד דיוניה של ועדת השחרורים הוא שאלת מסוכנותו של האסיר. מסקנה זו מתבקשת מהוראת הרישא של סעיף 9 לחוק שחרור על תנאי ממאסר הקובעת כי: **"בבואה להחליט אם ראוי אסיר לשחרור על-תנאי, תשקול הועדה את הסיכון הצפוי משחרורו של האסיר לשלום הציבור, לרבות למשפחתו, לנפגע העבירה ולביטחון המדינה, את סיכויי שיקומו של האסיר ואת התנהגותו בכלא; לשם כך תביא הועדה בחשבון....."**

כידוע, בעבירות מס המסוכנות אינה מסוכנות ישירה הנשקפת לציבור מהעבריו, אלא מסוכנות עקיפה דרך פגיעה בקופה הציבורית. לכן שחרורו של העותר בנסיבות המקרה חודשיים או שלושה קודם למועד השחרור המלא לא יסכן את הציבור באופן ישיר ומיידי ואין סיכון זה שקול לסיכון הנשקף מעבריינים שביצעו עבירות אלימות או מין, לשם הדוגמא.

שיקולים נוספים הנשקלים על ידי הוועדה, כמפורט בסעיף 9 לחוק שחרור על תנאי ממאסר, הינם העבירה שבשלה נושא האסיר עונש מאסר, לרבות נסיבות ביצועה, סוגה, חומרתה, היקפה ותוצאותיה, תקופת המאסר שנגזרה עליו, תוכנם של כתבי אישום התלויים ועומדים נגד האסיר, הרשעות קודמות של האסיר, מספרן, תכיפותן, סוגי העבירות בהן הורשע, חומרתן, נסיבות ביצוען, תוצאותיהן, היקפן ותקופות המאסר שנשא בשלהן, דיונים קודמים בוועדות בעניינו של האסיר והחלטות בהם, התנהגות חיובית או שלילית של האסיר בבית הסוהר במהלך תקופת מאסרו, לרבות התנהגות טובה במהלך תקופת המאסר, גילוי יחס חיובי מצד האסיר לעבודה ולצעדים שננקטו לשם שיקומו וכיוצ"ב. כן יש להביא בחשבון חוות דעת שניתנו בעניינו של האסיר, לרבות חוות דעת של הרשות לשיקום האסיר, אם ניתנה, לענין שחרורו על-תנאי של האסיר, שלה יינתן משקל גדול יותר ככל שהחלק מעונש המאסר שנשא האסיר קטן יותר. כן יש להביא בחשבון נתונים אישיים של האסיר, לרבות גילו ומצבו המשפחתי.

בעניינו, כאמור, ניתן משקל רב על ידי הוועדה לכך שהאסיר לא הביע נזקקות טיפולית ולכן לא נמצא מתאים לתוכנית בפיקוח רש"א. עם זאת, המשיבה לא פירטה איזה תוכנית בפיקוח רש"א הוצעה לאסיר ולא נסתרה טענת העותר כי נציג רש"א אמר בפגישתו עם העותר כי אין לו תוכנית להציע לו. טענות המשיבה בעניין זה נטענו בעלמא ולא הובא כל בסיס לטענה כי העותר סירב להשתתף בתוכנית כלשהי שהוצעה. כך גם לא נסתרה טענתו של העותר כי כאשר הוצעה לו תוכנית, כשבוע לאחר קיום הוועדה, העותר הסכים והחל להשתתף בה.

לעומת המשקל הרב שהעניקה הוועדה למסוכנותו של העותר ולהעדר תוכנית בפיקוח רש"א, נראה כי לא ניתן משקל מספיק בשיקולי הוועדה לסוג העבירות שביצע העותר ולזמן ביצוע העבירות והתקופה שחלפה מאז ביצוען, תקופת

המאסר שנגזרה עליו, והתנהגותו החיובית בבית הסוהר במהלך תקופת ריצוי מאסרו, אשר באה לידי ביטוי גם בחו"ד שהוגשו לוועדה בעניינו. העותר אף יצא לחופשות וחזר לבית הסוהר ולא ביצע כל עבירות נוספות ויש בכך משום השפעה על שיקולי המסוכנות, שכן הדבר מוכיח כי ניתן לתת בו אמון ואין בשחרורו המוקדם כדי לסכן את הציבור. כמו כן, לא ניתן כלל משקל לכך שהעותר נשא בחלק גדול מעונש המאסר. לא ניתן כלל משקל לנתונים האישיים של העותר, לרבות גילו ומצבו המשפחתי ומצבו של בנו כפי שהובא בחו"ד שהוגשה על ידי ב"כ העותר. כל אלו לא מצאו ביטוי בהחלטת ועדת השחרורים ונראה כי ניתן משקל רב מידי לשיקולים בדבר מסוכנות והעדר תוכנית בפיקוח רש"א, זאת כאשר לא נסתרה טענתו של העותר כי כלל לא הוצעה לו תוכנית בפיקוח רש"א לפני מועד קיום הוועדה.

לאור האמור לעיל, בנסיבותיו המיוחדות של מקרה זה, סבורני כי החלטת ועדת השחרורים לדחות את הבקשה של העותר לשחרור מוקדם חורגת ממתחם הסבירות ואינה מתחשבת בשיקולים רלוונטיים לנסיבותיו של העותר ומצדיקה התערבותנו.

בהתאם, אציע לחברי לבטל את החלטת ועדת השחרורים מיום 11/11/14 ולהורות על שחרורו של העותר על תנאי בכפוף למילוי התנאים הקבועים בסעיף 13(ד) לחוק שחרור על תנאי ממאסר.

**ר' שפירא, ס. נשיא
[אב"ד]**

השופט א' אליקים:

אני מסכים.

אברהם אליקים, שופט

השופט ב' טאובר:

אני מסכימה.

בטינה טאובר, שופטת

הוחלט להתערב בהחלטת ועדת השחרורים ולהורות על שחרורו המוקדם של העותר בכפוף למילוי התנאים הקבועים בסעיף 13(ד) לחוק שחרור על תנאי ממאסר.

אנו מעכבים את ביצוע פסק הדין עד ליום 17.12.14 שעה 12:00 וזאת כדי לאפשר לב"כ המשיבה לשקול עמדתה. עם זאת, ובשים לב למצוקת הבן הקטין ובשים לב לחג החנוכה הקרב, ראוי כי יעשה מאמץ לגבש עמדה בכל הנוגע להמשך הטיפול בעניינו של העותר בהקדם האפשרי.

יש לשלוח בדחיפות עותק פסק דין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, י"ט כסלו
תשע"ה, 11 דצמבר
2014, שעה 23:30,
בהעדר הצדדים.
רון שפירא, סגן נשיא
[אב"ד]

בטינה טאובר, שופטת

אברהם אליקים, שופט